

1	2	3
Методи багатовимірного статистичного аналізу	На мезорівні	Групування регіонів країни і галузей (секторів економіки), окремих територій за рівнем економічної безпеки бізнесу
	На мікрорівні	Визначення залежності між показниками функціонування підприємства і рівнем його економічної безпеки, прогнозування тенденцій розвитку вагомих показників функціонування підприємства
Теорії штучних нейронних мереж	На мезорівні	Моделювання складних залежностей економічної безпеки бізнесу і ресурсного потенціалу регіону тощо
	На мікрорівні	Виявлення складних нелінійних залежностей ЕБП і показників зовнішнього середовища його функціонування

На наш погляд, під час процесу оцінювання рівня економічної безпеки підприємства доцільним є застосування симбіозу класичних і сучасних методів, а саме: логіко-структурного моделювання, стратегічного аналізу і прогнозування, евристичного і ситуаційного, компаративного політичного й економічного аналізу – хоча зазначені методи є доповненням до базових, зазначених вище, на кшталт: результати методів експертних оцінювань, багатовимірних статистичних досліджень узагальнюють методи логіко-структурного моделювання, стратегічного аналізу і прогнозування.

Література:

1. Нікітіна А.В. Розвиток теоретичних засад економічної безпеки підприємства / А.В. Нікітіна // Сталий розвиток економіки: всеукраїнський науково-практичний журнал. – Хмельницький: Університет економіки і підприємництва, Інститут економіки, технології і підприємництва, 2011. – С. 82-86.
2. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: монография / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. – К.: Либра, 2003. – 280 с.

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

*Панченко Н.Г., к.е.н., доцент
Український державний університет залізничного транспорту*

Екологічна діяльність як одна з складових соціальної відповідальності залізничного транспорту стає все більш економічно обґрунтованою, дозволяючи підприємствам використовувати пов'язані з нею різноманітні прямі й опосередковані переваги та вигоди. Ефективним методом управління в області охорони навколишнього середовища є екологічний менеджмент, який

залежить від повноти, достовірності, об'єктивності інформації, що служить основою для прийняття рішень, а також від наочності її представлення.

Екологічний менеджмент можна визначити як частину загальної системи корпоративного управління, яка має чітку організаційну структуру та ставить за мету досягнення положень, зазначених в екологічній політиці за допомогою реалізації програм з охорони навколишнього середовища [1].

Для залізничного транспорту, діяльність якого супроводжується значними обсягами споживання ресурсів, в першу чергу паливно-енергетичних, та забрудненням природного середовища, питання удосконалення технологій та інструментів екологічного менеджменту не втрачає своєї актуальності. Під впливом суспільного тиску, в екологічній сфері залізничного транспорту постійно відбуваються процеси, що спрямовані на охорону навколишнього природного середовища. Так, у 2017 році витрати ПАТ «Укрзалізниця» на екологічну діяльність склали 434,9 млн грн, у тому числі на виконання природоохоронних заходів – 223,805 млн грн. [2].

Серед основних заходів: охорона та раціональне використання водних ресурсів, а саме:

- ремонт систем водопостачання та очисних споруд для очищення стічних вод, що утворюються в процесі господарсько-побутової діяльності;
- охорона атмосферного повітря, а саме: проведення робіт з реконструкції/модернізації котелень, систем опалення;
 - встановлення ГБО на автомобілях;
 - переведення об'єктів на електроопалення;
 - впровадження геліосистем;
- раціональне використання, зберігання та знешкодження відходів виробництва, а саме: впровадження світлодіодного освітлення, що в перспективі зменшить кількість утворення відходів першого класу небезпеки та зменшить витрати на утилізацію відпрацьованих люмінесцентних ламп;
- охорона та раціональне використання земель, надр, рослинних ресурсів тощо.

Однак, недоліки в існуючій системі екологічного менеджменту на залізничному транспорті спричиняють ризики, які можуть негативно відобразитися на результативності господарювання підприємств залізничного комплексу.

Зокрема, можна визначити такі негативні моменти як: відсутність організації всебічного контролю за станом (якісним та кількісним) скидів та викидів забруднюючих речовин у довкілля, обліку у сфері поводження з відходами, неможливість запобігання та оперативного реагування на порушення природоохоронного законодавства, відсутність системи безперервного аналізу загроз та, як наслідок, можливі не прогнозовані масштабні збитки державі внаслідок заподіяної шкоди довкіллю в процесі діяльності та відшкодування їх за рахунок ПАТ «Укрзалізниця».

Постійне покращення системи екологічного менеджменту на підприємствах ПАТ «Укрзалізниця» потребує впровадження та підтримання в

робочому стані сучасних елементів систем екологічного менеджменту відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Зокрема, необхідний комплексний підхід до впровадження інструментів корпоративного екологічного управління.

Модель системи екологічного менеджменту у відповідності до міжнародних стандартів включає наступні взаємозв'язані елементи: екологічна політика; планування діяльності; введення і функціонування; аудит та моніторинг; аналіз; розвиток та вдосконалення системи [3].

Система екологічного менеджменту дає можливість структурувати, пов'язати між собою процеси, спрямовані на досягнення послідовного поліпшення стану навколишнього середовища. Першочерговими завданнями адаптації сучасної системи екологічного менеджменту залізничного транспорту до міжнародних стандартів є створення єдиних корпоративних нормативних вимог по основним елементам природоохоронної діяльності структурних підрозділів, включаючи інвентаризацію джерел забруднення, планування та організацію природоохоронних заходів, екологічний моніторинг та контроль, ведення екологічної звітності та платежів, екологічне навчання.

Важливим напрямком розвитку екологічного менеджменту на підприємствах залізничної галузі є впровадження управління ризиками у сфері охорони навколишнього природного середовища, що потребує: створення автоматизованої бази даних джерел викидів та скидів забруднюючих речовин, місць розміщення відходів (у розрізі підприємств) з інформацією про їх стан (технічний, екологічний тощо), забезпечення можливості автоматичного оновлення та сигналізування про закінчення терміну дії відповідних дозволів; проведення оптимізації мережі інструментально-лабораторних підрозділів, що здійснюють контроль за дотриманням нормативів природокористування, скидів до систем каналізації населених пунктів, впливом діяльності підприємств галузі на довкілля.

Таким чином, ефективний екологічний менеджмент здатний забезпечити підприємствам залізничного транспорту «кредит довіри» у відносинах із усіма зацікавленими в його діяльності сторонами.

Література:

1. Дикань В.Л. Розвиток еколого-економічного управління на підприємствах України в умовах євроінтеграції: монографія / В.Л. Дикань, І.В. Токмакова. – Х.: УкрДАЗТ, 2008. – 150 с.

2. ПАТ «Укрзалізниця» запровадить міжнародні екологічні стандарти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://info.uz.ua/.../pat-ukrzaliznitsya-zaprovadit-mizhnarod>. – Заголовок з екрану.

3. Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосування: ДСТУ ISO 14001:2006. [Чинний від 2006-05-15]. – К.: Держспоживстандарт України, 2006. – 26 с. (Національний стандарт України).